

Skeptisisme og tillit i klimadebatten

Alberte Tennøe Bekkhus Simon Gaarde Hansen Bjørn-Andreas Lamo Aksel Norum Rogstad
Heidi Katrine Tveter Jørgen Jynge Øfsti

Abstrakt

Klimabevissthet har nådd frem til oss alle og vi vil se på debattens to sider i lys av hva som skaper tillit. Vi ønsker å identifisere fellestrekk ved mennesker som har en skeptisk holdning til klimadebatten og vi vil videre se hva som er fellesnevneren for dem som støtter forskning og analyse som hevder at vi står overfor en klimakrise

Introduksjon

Hva er årsaken til at noen lener sin virkelighetsoppfatning mot vitenskap, andre mot tro eller konspirasjonsteorier? Hva er det som overbeviser oss når vi velger syn på kausalitet. Hvordan og hvorfor tillegger vi ulike miljøer epistemisk autoritet? Vi vil se på begrepet “tillit” i tråd med Judith Baker’s «trust and rationality». Hun peker på tre typer tillit og vi belyser hvordan epistemisk autoritær tillit ofte er det politisk og vitenskapelig mest korrekte som mange lener seg mot. Kanskje er det de motsatte mekanismene i skeptikere som fornektet autoriteter og ikke vil risikere noe ved å gi noen med makt tillit.

Klimaskeptikere

Peter Ellerton deler de vi vanligvis refererer til som “klimaskeptikere” inn i tre gupper. Klimaskeptikere, folk som deltar aktivt i den vitenskapelige diskursen og stiller spørsmålstegn ved klimaforskningens metodologi, kredibilitet til klimamodeller osv; klimaagnostikere, mennesker som ikke har satt seg inn i debatten og dermed ikke har oppgjort seg en mening, og klimabenektetere, folk som anser klimaforskning som enten konspirasjonsteori eller inkompetent.¹ Vi tar bare for oss rene klimaskeptikere i dette foredraget.

Hvorfor er det sånn at noen velger å høre på mindretallet, og avfeie flertallet av forskere?

Tiltroen til etablerte institusjoner som stat, kirke og vitenskapen har sunket de siste (ti)åra (Sianian, 2016). I en tid der “fake news”, motsigende forskning og autoriteters feilsteg blir stadig mer synliggjort, er det en naturlig konsekvens at vi som mennesker blir mer forsiktige når vi bestemmer oss for hva vi velger og tro på og godta (ibid.).

Når noen velger å betvile majoritets-forskningen, er det lett å tenke at de også vil stille seg kritisk/skeptisk til all forskning, at de vil la være å tildele epistemisk autoritet generelt. Dette stemmer ikke, klimaskeptikere hører tross alt på de som påberoper seg å vite at klimaendringene ikke er menneskeskapt.

En analyse av klimaskeptikere ser ut til å være at det er en form for opprør mot det etablerte, og mot autoriteter.

Klimaskeptisisme heier også, indirekte, opp tiltroen til individet. Om man ikke lenger stoler på autoriteter, i dette tilfellet klimavitenskapens autoritet, gir man med ett mer kredibilitet til en selv.

Referanser

¹<https://theconversation.com/climate-sceptic-or-climate-denier-its-not-that-simple-and-heres-why-117913>
<https://www.fairobserver.com/more/environment/climate-change-and-the-distrust-of-authority-53405/>
Baker, Judith (1987). "TRUST AND RATIONALITY". *Pacific Philosophical Quarterly* Volume 68, Issue 1. doi:10.1111/j.1468-0114.1987.tb00280.x

Tillit og rasjonalitet

Når vi snakker om klimaskeptikere, som tilsynelatende forholder seg helt irrasjonelt til overveldende bevismateriale fra det allmenne forskermiljøet, kan det være vel så interessant å se på hva som er grunnen til at folk aksepterer klimaforskningen. Det er tross alt et mikroskopisk mindretall av befolkningen som faktisk har dykket ned i empirien, og dermed kan sies å ha direkte belegg for sine syn.

Den store offentligheten baserer seg altså på tillit til forskermiljøet, uten selv å kunne utrede empirien i detalj. Judith Baker argumenterer for at dette i første omgang er høyst rasjonelt, alt tatt i betraktning:

, In the normal run of events, we trust people because we can't check all the bases for belief. [...] I [assume] that I am being correctly informed. It is reasonable to assume that in general, because there is no other way of getting on. (Baker, 1987)

Alle og enhver har altså ikke anledning til å kontrollsjekke vitenskapen som ligger bak de grønne varsellampene. Gitt at man ikke har noen grunn til å mistenke autoritetene involvert i klimaformidlingen – være seg regjeringen eller forskermiljøet – er det følgelig lite rasjonelt – og lite hensiktsmessig for sin egen daglige livssferd – å stille seg mot klimabudskapet. Dermed kan vi kanskje si at nøkkelforskjellen mellom klimaskeptikerne og “de klimatroende” ligger i deres bilde av budbringerne.

Friendship trust

Tilfeller hvor den mundane tilliten vi benytter på kassamannen i butikken - altså den formen for tillit vi tar i bruk fordi vi ikke alltid kan dobbeltsjekke alminnelig informasjon ut av beleilighet - er ikke resistente mot motbevis, det kan alltså hende at kassamannen lurar oss dersom vi sjekker i ettertid. Umiddelbart virker det at det er dette som er tillitsforholdet mellom “vanlige folk” og klimaforskere - enten vi velger å ha tillit til eller ei, så virker det som om bevismateriale burde være nok til å overbevise om det ene eller det andre.

Likevel er det slik at klimaskeptikere virker å ha en overveiende mistillit til klimaforskere og/eller deres tilsynelatende store mengde av bevismateriale, så denne formen for tillit virker av den grunn ikke tilstrekkelig.

, The third kind of trust presents the greatest challenge for our conception of rationality, for it is a case in which we think it rational to hold beliefs in the face of counter-evidence. Let me call this special trust or friendship trust. (Baker, 1987)

“Friendship trust” som Baker kaller det, er en form for tillit vi har i lys av overveiende motbevis. Baker eksemplifiserer dette med et tilfelle hvor en god venn av deg blir anklaget for å ha gjort noe galt, det er en stor del bevismateriale for at hun har begått denne gale handlingen, men du velger å ha tillit til din gode venns uskyldighet på tross av dette. Dette tillitsforholdet, bare reversert, virker å være interessant i møte mellom klimaskeptiker og klimaforsker, la oss kalle det “enemy distrust”. Tross den tilsynelatende store mengden bevismateriale klimaforskerne besitter, og som de aller fleste - i hvert fall aktivt deltakende på det offentlige debattarena - klimaskeptikere har tilgang til, så virker dette å være en tviholdt mistro på tross av bevismaterialet presentert.

Oppsummering

Avhengig av hvorvidt klimaendringene er menneskeskapt eller ei, er det et tydelig skille i hvem vi tillegger epistemisk autoritet. De aller færreste besitter full oversikt over klimaforskningen - og følgelig er omtrent alle mennesker inkompetente på området. Likevel ser vi at et flertall av befolkningen velger å stole på klimaforskningen, og anser klimaforskerne og institusjonene som troverdige kilder man kan stole på. Et mindretall benekter eller velger å stille spørsmålstegn ved forskningen. Vi har belyst hvordan de to gruppene ser på “budbringerne” av forskningen. Der “klimatroende” velger å stole på tradisjonelt anerkjente institusjoner, som forskning, velger klimaskeptikerne, eller klimabenekterne, å stille spørsmålstegn ved dem, og tillegger mer epistemisk autoritet til seg selv og stemmer som stiller seg i opposisjon til de ellers etablerte institusjonene. vi har sett dette i lys av Judith Bakers “trust and rationality”, der de klimatroende ikke ser noen grunn til ikke å tro at klimaforskerne lyver til dem, og der klimabenekterne nesten har en slags “enemy distrust”, som en motsetning til Bakers “friendship trust”.